

Üks aasta Rahvakogust

Ülevaade Rahvakogu arutelupäeva ettepanekutest seisuga 6. aprill 2014

Ülevaate koostanud: mõttekoda Praxis/ vabäühenduste liit EMSL

Ettepanekud: roheline - tehtud, kollane - osaliselt tehtud või lubatud teha, punane - ei ole tehtud

1. Reguleerida seadusega avalikkuse informeerimine ja osalemine õigusloome eri etappides.
2. Rahvaalgatuse seadustamine.
3. Eelnõude ja muude riigielu küsimuste rahvahääletusele panemise korra lihtsustamine.
4. Erakondade rahastamise muutmine nii, et 50% rahast jagataks kõigi künnise ületanud parteide vahel võrdselt ja 50% kõigi valimistel osalenud erakondade vahel sõltuvalt saadud häälte arvust.
5. Kriminalseerida ebaseaduslikud annetused erakondadele.
6. Suurendada erakondade rahastamise järelevalvega tegeleva asutuse või komisjoni volitusi kontrollida riigi rahastatud erakondade ja nende sidusorganisatsioonide kogu majandustegevust.
7. Keelata Riigikogu liikme kuulumine riigile kuuluva äriühingu nõukogusse.
8. Kehtestada seadusega riigile ja kohalikule omavalitsusele kuuluva äriühingu nõukogu liikme vastutus.
9. Lubada erakond asutada 200 liikmega.
10. Kehtestada ülempiir poliitilise reklaami mahule või kuludele.
11. Võimaldada asendada kaitsjon toetusallkirjadega.
12. Langetada Riigikogu valimistel künnis kolmele protsendile.
13. Jagada kompensatsioonimandaadid, lähtudes kandidaadile antud häälte arvust.
14. Anda üksikkandidaadile mandaat tingimusel, et kandidaat kogub vähemalt 75% ringkonna lihtkvoodist.
15. Kehtestada valituks osunud kandidaadile kohustus asuda tööle valitud ametikohal ning lubatud erandite loetelu

Üks aasta Rahvakogust

Ülevaade Rahvakogu arutelupäeva ettepanekutest seisuga 6. aprill 2014

1. Reguleerida seadusega avalikkuse informeerimine ja osalemine õigusloome eri etappides

EI OLE TEHTUD

Riigikogus võeti juba 2011. aastal vastu „Õiguspoliitika arengusuunad aastani 2018“, milles on seatud eesmärgiks avatud õigusloome. Paraku ei ole seda avatust praktikas veel näha. Praegu kehtivad reeglid õigusaktide väljatöötamiseks ei taga, et avalikkus saaks toimuva kohta õigeaegselt informatsiooni. Avaliku teabe seadus võimaldab koguni tunnistada eelnõude selle ettevalmistamise ajal ametkondlikuks teabeks ja kohustab eelnõu avalikustama alles siis, kui see valitsusele vastuvõtmiseks esitatakse.

2. Rahvaalgatuse seadustamine

TEHTUD

Märtsis võeti vastu märgukirjale ja selgitustaotlusele vastamise seaduse ning Riigikogu kodu- ja töökorra seaduse muutmise seadus. Selle kohaselt saab märgukirjaga, millele on kogutud vähemalt 1000 allkirja, esitada Riigikogule ettepanekuid õigusnormide muutmiseks ja ühiskonnaelu paremaks korraldamiseks. Ettepaneku sisust sõltuvalt menetleb seda Riigikogu vastav komisjon, kusjuures kaasatud peavad olema märgukirja esitajate esindajad. Samas pole Eestis veel e-kanalit, mille kaudu saaks sellise algatuse välja pakkuda, arutelu pidada ja seejärel esitada Riigikogule juba ühiselt kokku lepitud ning vajaliku toetusavalduste arvuga ettepaneku. Riigikogu pole ka avalikkusele uut pöördumiste võimalust selgitanud, ega juhendanud, millise kanali kaudu või kuidas peaks kollektiivsete pöördumiste tegemine käima.

3. Eelnõude ja muude riigielu küsimuste rahvahääletusele panemise korra lihtsustamine

EI OLE TEHTUD.

Referendumite korraldamist ei ole lihtsamaks tehtud, nende toimumine on endiselt seotud nn umbusaldushääletusega parlamendile. Jüri Raidla: “Enamikul juhtudel samastab põhiseadus rahvahääletuse usaldushääletusega Riigikogule. Nimelt näeb põhiseaduse § 105 lg 4 ette, et kui rahvahääletusele pandud seaduseelnõu ei saa poolthälte enamust, kuulutab president välja Riigikogu erakorralised valimised. See probleem vajab põhiseaduses lahendamist, et vähendada rahva võõrandumist meie oma riigist ja meie oma võimust. Rahvahääletuse tulemusel Riigikogu laialisaatmise risk oleks vaja minimeerida. Oleks tarvis sätestada, et rahvahääletus seaduseelnõu või mõne muu tähtsa riigielu küsimuse üle ei tooks automaatselt kaasa Riigikogu laialisaatmist. Sagedasem rahvahääletuse kasutamine riigielu tähtsate küsimuste otsustamiseks kaasaks rahva riigi pidamise ja võtaks põhjuse kollektiivseks virisemiseks riigi üle.” (<http://arvamus.postimees.ee/2725112/juri-raidla-aeg-teha-taas-suuri-asju>)

4. Erakondade rahastamise muutmise nii, et 50% rahast jagataks kõigi künnise ületanud parteide vahel võrdselt ja 50% kõigi valimistel osalenud erakondade vahel sõltuvalt saadud häälte arvust

OSALISELT TEHTUD: valimiskünnise alla jäänud parteide riigieelarvelist rahastamist suurendati. Erakonnaseaduse muudatustega otsustati, et alates järgmisest Riigikogu koosseisust kasvab valimistel vähemalt 2% häáli kogunud, aga parlamendist välja jäänud erakondade riigieelarveline rahastamine. 2-3% häáli kogunud partei hakkab saama 30 000 eurot aastas, 3-4% häáli kogunu 60 000 eurot aastas ning 4-5% häáli kogunu 100 000 eurot aastas. 5,4 miljonist eurost, mis riigieelarvest parteidele eraldatakse, moodustaksid need summad siiski väga väikese osa. Rahvakogu välja pakutud lahendus võimaldanuks rohkem vähendada vahesid esiteks parlamenti kuuluvate parteide vahel (arvestades, et selle raha eest eeldatakse neilt küllalt sarnaste ülesannete täitmist) ning teiseks sinna kuuluvate ja valimiskünnise alla jäänud parteide vahel. Samas taganuks see siiski rahva seas enam toetatud erakondadele ka suurema rahastuse.

5. Kriminaliseerida ebaseaduslikud annetused erakondadele

OSALISELT TEHTUD: keelatud annetuse vastuvõtmise eest seati sisse rahatrahv. Keelatud annetuse tegemise ja vastuvõtmise eest saab karistada kuni 1200 euro ning juriidilise isiku puhul kuni 15 000 euro suuruse trahviga. Karistusseadustikku muudeti, et rahatrahv on ette nähtud keelatud annetuse tegemisel ja vastuvõtmisel suures ulatuses. "Suur ulatus" on 100 alampalka ehk hetkel u. 35 000 eurot.

Lisaks keelab seadus kolmandatel isikutel tasuda erakonna kulutusi või teha erakonnale soodustusi, kui need soodustused ei ole teistele kättesaadavad. Samuti on keelatud annetused, mis on tehtud füüsilise isiku vahendusel kolmanda isiku vara arvelt. Sularahaannetusi ei tohi erakonnad aga enam vastu võtta rohkem kui 1200 eurot ühelt inimeselt aastas. Küll aga saavad parteidele annetusi teha lisaks Eesti kodanikele ka Eesti alalise elamisõiguse ja pikaajalise elaniku staatusega inimesed.

6. Suurendada erakondade rahastamise järelevalvega tegeleva asutuse või komisjoni volitusi kontrollida riigi rahastatud erakondade ja nende sidusorganisatsioonide kogu majandustegevust.

OSALISELT TEHTUD

Erakonnaseaduse muutmisega suurendati erakondade rahastamise järelevalve komisjoni volitusi parteide rahaasjade kontrollimisel, kuid komisjoni liikmete hinnangul ei ole muutused siiski piisavad ning pigem ähmastavad olukorda.

7. Keelata Riigikogu liikme kuulumine riigile kuuluva äriühingu nõukogusse

EI OLE TEHTUD

Uus valitsus on lubanud teemaga siiski tegeleda, koalitsioonilepe ütleb: Kehtestame, et Riigikogu liikmeid võib riigile kuuluvate äriühingute ja sihtasutuste nõukogude liikmeteks nimetada Riigikogu komisjoni nõusolekul.

8. Kehtestada seadusega riigile ja kohalikule omavalitsusele kuuluva äriühingu nõukogu liikme vastutus

EI OLE TEHTUD

Probleem on selles, kuidas riik käitub, kui sellistes asutustes tekivad probleemid, sh juhtimisvead, mis toovad kaasa rahalise kahju. Ühiskonnas väljendatud rahulolematuse praeguse praktikaga ei ole lahendust leidnud.

9. Lubada erakond asutada 200 liikmega

TEHTUD

Erakonnaseaduse muutmisega ei toodud partei asutamiseks vajalikku liikmete hulka küll 200-le, nagu Rahvakogu pakkus, vaid 500-le, mis on aga varasema 1000-ga võrreldes siiski oluliselt vähem. Paraku jõustus muudatus 1. aprillist, mistõttu ei saa uue korra järgi registreeritud parteid veel näiteks tänavustel Euroopa Parlamendi valimistel osaleda.

10. Kehtestada ülempiir poliitilise reklaami mahule või kuludele

EI OLE TEHTUD.

Uue valitsuse koalitsioonilepe näeb ette tõhusad piirangud valimisreklaami tegemisele avalikust eelarvest. See peaks ära hoidma "Tallinn aitab" tüüpi reklaamikampaaniad, millega enne valimisi tehakse avalikest vahenditest kindla kandidaadi või nimekirja promo; see ei lahenda aga probleemi, et riigieelarvest rahastatud parlamendiparteidel on valimiskampaaniate läbiviimisel nõnda suur eelis teiste nimekirjade ees.

11. Võimaldada asendada kautsjon toetusallkirjadega

TEHTUD: kautsjonit ei saa küll asendada toetusallkirjadega, kuid selle suurust vähendati poole võrra, mis muudab Riigikogu valimistel osalemise kergemini kättesaadavaks.

Lisaks lubab uue valitsuse koalitsioonilepe kaotada kautsjoninõude erakondadele, kes osalevad Riigikogu valimistel esimest korda.

12. Langetada Riigikogu valimistel künnis kolmele protsendile

EI OLE TEHTUD

Valimisseaduse muudatusi on asunud arutama (näiteks põhiseaduskomisjonis toimus sel teemal arutelu 10. märtsil), kuid avalikkusesse pole sel teemal jõudnud mingit infot.

13. Jagada kompensatsioonimandaadid, lähtudes kandidaadile antud häälte arvust

EI OLE TEHTUD

Rahvakogu ettepanek tähendaks, et kompensatsioonimandaadid Riigikogu valimistel küll jääksid, ent nende jagamisel ei otsustaks mitte kandidaadi koht partei valimisnimekirjas, vaid need jagataks valijate seas enim toetatud (kuid isiku- või ringkonnamandaadist ilma jäänud) kandidaatidele vastavas nimekirjas.

14. Anda üksikkandidaadile mandaat tingimusel, et kandidaat kogub vähemalt 75% ringkonna lihtkvoodist

LUBATUD TEHA

Uue valitsuse koalitsioonilepe lubab võrdsustada erakondade ja üksikkandidaatide vahel Riigikogu valimistel ringkonnamandaadi saamise alused, kehtestades, et mandaadi saavad mõlemad 0,75 kvoodi täitumisel. Seni kehtivad üksikkandidaatidele selles osas erakondadest rangemad tingimused. Muutus lihtsustaks üksikkandidaatidel Riigikokku pääsemist.

15. Kehtestada valituks osunud kandidaadile kohustus asuda tööle valitud ametikohal ning lubatud erandite loetelu

EI OLE TEHTUD

Uue valitsuse koalitsioonilepe ütleb: "Kaotame keelu ühitada Riigikogu liikme ja kohaliku omavalitsuse volikogu liikme töö. Sätestame, et Riigikogu liige ei saa volikogu liikme töö eest hüvitist. Algatame hea poliitilise tava, et Riigikogu liige ei kandideeri kohaliku omavalitsuse volikogu esimeheks ega aseesimeheks."

RAHVAKOGU

RAHASTAMINE

ERAKONNAD

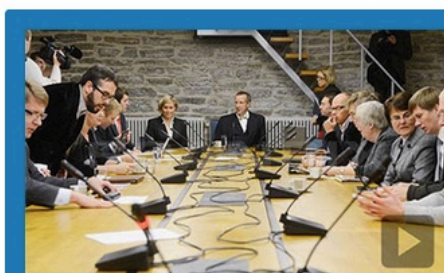
VALIMISED

KAASATUS

SUNDPOLITISEERIMINE

VARIA

Minu konto ▾

“Lõppev aasta osutas Eesti parteipoliitilise süsteemi tõsistele tüsistustele ja parteide suutmatusele seda süsteemi sisuliselt reformida. Väga loodan, et uuel aastal õnnestub osalisdemokraatia vormis seda olukorda lahendada.

Marek Tamm
ajaloolane

Kui sa usud, et arutelu on osa lahendusest, siis tule ja mõtle kaasa!
Koos teeme ettepanekud Riigikogule oluliste seaduste muutmiseks.

RAHASTAMINE

Erakondade rahastamise ausus ja kontrollitavus, raha mõjuvõimu kahandamine poliitilises otsuseprotsessis.

27 ettepanekut

Viimased sissekanded

ERAKONNAD

Erakondadevahelise ja -sisese konkurentsi ausus ja elavus.

8 ettepanekut

Viimased sissekanded

VALIMISED

Valija hääle kaalukus valimistulemuse otsustamisel.

49 ettepanekut

Viimased sissekanded

KAASATUS

Kodanike aus kaasatus ja laialdasem osalemine poliitilises protsessis valimisevahelisel ajal.

14 ettepanekut

Viimased sissekanded

SUNDPOLITISEERIMINE

Ühiskondliku ruumi (sund)politiseerimise ja -parteistamise peatamine.

10 ettepanekut

Viimased sissekanded